

L'ESPERIT EUROPEU, HUMANISME EUROPEU: HERÈNCIA I PROJECTE.
Beca d'investigació de la Fundació Jaume Bofill atorgada en la convocatòria «L'Europa dels 90». 1993.

«És un nou intent de repensar Europa. Europa no com a imperatiu econòmic sinó com a especificitat cultural. Es tracta d'una reflexió filosòfica sobre l'autoconsciència europea, des dels fonaments "nuclears" –Jerusalem o el Déu únic de l'Aliança, Atenes o la filosofia, Roma o la civilització universal– fins als interrogants actuals i a l'aportació que Europa pot fer a la cultura planetària. La situació actual, més que avalar la fi de la història, seria un repte per experimentar nous camins oberts de cara al futur».

L'AUTOR

JOSEP MARIA ESQUIROL I CALAF. Doctor en Filosofia per la Universitat de Barcelona.

Aquest treball ha obtingut el I Premi Joan Maragall.

El treball es proposa parlar d'Europa als europeus a fi de fer-nos reconèixer una comesa i un deure comuns. No es tracta únicament de saber què és Europa sinó de contestar aquesta altra pregunta: quina és la nostra responsabilitat com a europeus?, què hem de fer? Després de la desfeta d'Europa a les seves pròpies mans –les dues guerres mundials– la construcció de la unió europea ha estat treballada sobretot en termes de cooperació i de relació econòmica. Però de cara a una unió autèntica, es pot deixar en un segon pla l'aprofundiment d'un projecte de futur més enllà de les meres qüestions econòmiques? En aquest sentit, a fi de «pensar Europa», l'autor aprofundeix les idees anticipades per E. Husserl quan parla de la filosofia com la «forma espiritual d'Europa»; o per J. Patocka quan es refereix a la «cura de l'ànima» com a nucli de l'herència europea; o per E. Morin quan parla d'Europa com a «comunitat de destí»; o per altres autors quan parlen de «consciència europea», «utopia moral», «casa comuna», «paideia», «espai de pensament»... A part de l'aportació romana, l'autor intenta apropar-se als fonaments de la cultura europea considerant que ha estat constituïda per un eix transversal amb dues rodes: la Bíblia i la filosofia. La tensió entre aquests dos

elements ha estat el motor d'Europa, ha configurat el nucli del seu dinamisme. Ha implicat també tenir registres diferents davant dels moments de dificultat i de fracàs: silenci, desesperança, pecat, infidelitat... d'una banda; error, claudicació, escepticisme, nihilisme... d'una altra. És el nucli de l'experiència europea. Així Europa és també l'experiència de la deficiència humana, l'experiència del mal. L'autor es pregunta, com en altre temps ho feu Adorno, «és possible encara pensar després d'Auschwitz, de Dachau, de Buchenwald... de tants camps de la mort de fa poc temps i d'altres ben recents, igualment llocs de la mort i del sofriment més gratuït i absurd?». Pensar després d'Auschwitz o de Dachau significa pensar sobre la demostració que tot és possible i, per tal de foragitar la «banalitat del mal», no podem abandonar la nostra confiança en la cultura i en els projectes pedagògics que en sorgeixen. L'autor critica també la tesi sobre la fi de la història. Considera que la fi de la història coincideix amb l'hegemonia, fixa, d'una ideologia: la liberal. Però un projecte social, una ideologia en què, per exemple, la idea de solidaritat hi fos present d'una forma essencial –i no en el seu ús retòric–, alhora que també hi fossin les idees de democràcia i llibertat, seria

amb probabilitat un projecte qualitativament distint del que ara entenem per democràcia liberal. En realitat el dilema que tenim plantejat és el de si optem per la història o per la posthistòria, és a dir, si optem per la recerca o per l'acomodament; per la vida al descobert i projectada endavant, o per la vida a cobert en la consumició o en l'allargament del present. Pensar Europa és pensar-la com a utopia a partir de dues actituds fonamentals: l'esperança i la recerca. Finalment l'autor aventura un primer esbós del que podrien ser orientacions teòriques per a un nou paradigma, un nou model, un nou marc, que pugui supo-

sar una nova manera de pensar i d'organitzar la societat humana. En aquest sentit desenvolupa una sèrie d'idees que podrien ser bàsiques per al projecte europeu: «Unió-pluralitat» en comptes d'«Unitat»; «Alteritat» en comptes de «Totalitat»; «Comunicació» en comptes de «Separació»; «Diferència-diversitat» en comptes d'«Homogeneïtat», etc. Un projecte europeu amb aquest teló de fons seria, sens dubte, no solament un bé de cara a nosaltres mateixos, sinó la millor contribució a la civilització planetària.

ÍNDEX

INTRODUCCIÓ

Sobre la gènesi.

Sobre la manera o el mètode.

El cristianisme en la reflexió sobre Europa.

El «kairos» del pensament i de l'acció.

La importància de la cultura.

Una nota sobre el recorregut.

I QUÈ ÉS EUROPA?

Els europeus es demanen per Europa.

Un nom mític i uns inicis grecs.

Europa com a cultura.

II MEMÒRIA I PRESENCIA DEL MAL

En presència del mal.

Sobre el perdó.

La mentida i la veritat.

Sobre l'oblit i la memòria.

Pensar després d'Auschwitz?

La banalitat del mal: superficialitat i impersonalitat.

Homes i no del tot homes. La negació de l'home.

Pensar després de Bòsnia?

III ON SOM? D'HISTÒRIES, DE FINALS, D'UTOPIES

Fi de la història?

El «sentit europeu» de la història: problemàticitat i esperança.

IV PER UNA PAIDEIA DE LA CONSCIÈNCIA EUROPEA

Alteritat, diàleg i universalisme: velles idees per a un nou paradigma.

Alteritat.

Del diàleg-comunicació a l'universalisme.

I la pau com a corol·lari.

Els europeus, demanats per Europa. O la convocatòria a la responsabilitat.

«Punt a la i» és un full de periodicitat mensual que informa sobre recerques ja acabades que han estat promogudes per la Fundació. Si el requadre inicial és en blanc vol dir que no ha estat publicada i que, per tant, només es pot consultar a l'arxiu de la Fundació (de dilluns a divendres, de 8.30 a 13 i de 14 a 17.30 hores).

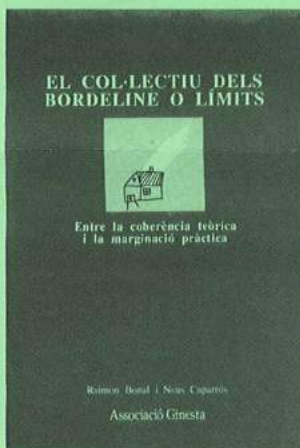
PUNT A LA

març

núm. 12

1994

EL COL·LECTIU DELS BORDELINE O LÍMITS. ENTRE LA COHERÈNCIA TEÓRICA I LA MARGINACIÓ PRÀCTICA.

«Es tracta d'una anàlisi de la situació que viuen persones considerades *límit o borderline*, és a dir, persones amb una disminució lleu que, per aquest fet, no tenen un reconeixement social suficient com per respondre a les seves necessitats. L'anàlisi, fet a requeriment de l'Associació Ginesta, se centra en les característiques educatives i laborals d'aquest col·lectiu de persones, en la regulació jurídica que els afecta i en la seva aplicació tant aquí com a altres països de la Unió Europea».

ELS AUTORS

RAIMON BONAL I FALGÀS. Professor titular de Sociologia a la Universitat de Barcelona i col·laborador del Servei d'Estudis de la Fundació Jaume Bofill.

NEUS CAPARRÓS I CIVERA. Diplomada en Treball Social i llicenciada en Sociologia a la Universitat Autònoma de Barcelona.

Els *límit o borderline* són disminuïts psíquics que tenen la sort de patir aquesta disminució en un grau lleu. Aquesta sort, però, es pot convertir en inconvenient ja que la disminució lleu que oficialment se'ls reconeix, no els permet sovint accedir als recursos i suports públics i oficials. De fet, són nois i noies la minusvàlua psíquica dels quals no encaixa amb les classificacions acceptades. Fins als 16 anys, la seva manera de comportar-se genera expectatives positives en els pares, però a partir d'aquesta edat, el rebuig social i institucional és agut per la seva inadaptació al treball, al lleure, a les relacions afectives, a una vida autònoma, etc. Tot i els inconvenients de les proves estandarditzades, podem dir que la classificació universalment admesa ha donat una tipologia diagnòstica que consisteix en el següent: per sota de 70 en el coeficient d'intel·ligència es troben els retardats lleugers, moderats, severs i profunds en una gradació que pot arribar a coeficients igual o per sota de 19. El col·lectiu de per-

sones que contempla aquest estudi és el que es troba entre 70 i 80 i, segons estimacions estadístiques, suposen el 17% de la població total. La consideració social d'aquesta disminució és també un factor important a tenir en compte. Quan una persona ja és valorada i reconeguda amb un 25% de disminució, aquesta valoració social pot arribar a sumar 15 punts més. D'aquesta forma l'anàlisi tracta de tenir en compte el lligam entre els tres conceptes següents: la deficiència com a concepte definible des de la perspectiva mèdica i del diagnòstic; la discapacitat com a noció que fa referència al tractament o a la recuperació de la funcionalitat d'un òrgan; i la minusvàlua com a definició social que situa la deficiència orgànica i la discapacitat funcional en el context. El problema del deficient *límit* és que es troba en un espai incòmode. Té poca capacitat però en té. Té poca autonomia però en té. L'anàlisi se centra en els problemes dels *límit* especialment en el procés educatiu i escolar i en l'accés al mercat de treball,

dos elements fonamentals per a una correcta integració social. L'estudi analitza la regulació jurídica i legal tant a nivell d'estat espanyol com de Catalunya, les polítiques pràctiques que en funció d'aquesta legislació es realitzen, i compara aquesta situació amb la d'alguns països de la Unió Europea: les regions motors d'Europa (Baden-Württemberg, Rhône-Alps i Lombardia), Dinamarca, la República d'Irlanda, Gran Bretanya, l'illa de França, Alemanya Federal i el País Basc. En el nostre país hi ha una certa ambigüitat

sobre quines són les instàncies oficials competents en aquest tema: Ensenyament o Treball. L'estudi fa referència a la importància de les associacions de pares i dels professionals dedicats a aquesta problemàtica, especialment l'Associació Ginesta que és qui l'ha encarregat, i fa un inventari de les respostes possibles, amb els seus avantatges i inconvenients, a la situació d'aquest col·lectiu.

ÍNDEX

INTRODUCCIÓ

I UN COL·LECTIU DEFINIT I OBJECTE D'INTERÈS PÚBLIC

- Introducció. De qui estem parlant?
- Elements per a una definició.
- Les proves d'intel·ligència com a instrument de mesura.
- Els *límit* a la frontera de la intel·ligència.
- Problemes de quantificació.
- Una situació normalitzada i d'integració social.
- De l'Educació Especial a les Necessitats Educatives Especials.
- La integració laboral del col·lectiu amb especials dificultats.

II ELS *LÍMIT* EN EL CONTEXT DE CATALUNYA

- Les característiques del col·lectiu.
- El *límit* en la nostra vida col·lectiva.
- Les respostes de l'administració.
- La iniciativa privada a Catalunya.
- El futur dels *límit*.

III L'ESTUDI COMPARATIU DEL TRACTAMENT EN DIVERSOS PAÏSOS

- Les enquestes relatives a les minusvàlues en la població.
- Sistemes de qualificació i valoració a la CE.
- L'obligació d'ocupació o el sistema de «quotes».
- La formació i l'ocupació dels minusvàlids a la CE.
- Elements dispersos d'aquesta tasca en alguns països.

REFLEXIONS FINALS

«Punt a la i» és un full de periodicitat mensual que informa sobre recerques ja acabades que han estat promogudes per la Fundació. Si el requadre inicial és en blanc vol dir que la recerca no ha estat publicada i que, per tant, només es pot consultar a l'arxiu de la Fundació (de dilluns a divendres, de 8,30 a 13 i de 14 a 17,30 hores).

MACRODINÀMICA I SISTEMES DE SEGURETAT SOCIAL.

Beca d'investigació de la Fundació Jaume Bofill. Tesi de Doctorat presentada al Departament de Política Econòmica i Estructura Econòmica Mundial de la Facultat de Ciències Econòmiques de la Universitat de Barcelona. 1994.

«Hom diu que els sistemes de pensions de la Seguretat Social entraran en crisi en les primeres dècades del segle XXI. Les raons que s'esgrimeixen són de tipus tècnic. Aquest treball tracta de qüestionar l'anàlisi convencional d'aquest problema desenvolupant un programa de recerca que incorpora altres mecanismes d'interacció del nucli econòmic i l'entrellat social que l'envolta, per concloure que la teoria econòmica proveeix molts més arguments a favor dels sistemes de protecció social que en contra».

L'AUTOR

JOSEP GONZÁLEZ CALVET. Professor de Teoria Econòmica a la Universitat de Barcelona.

Estem vivint la crisi de l'Estat del Benestar i retallades de tot tipus en els sistemes de protecció social, assegurança d'atur o sanitat. En general, es considera que una despesa social alta és una càrrega per a l'economia i que disminueix la seva eficàcia. En el cas del sistema de pensions, la causa específica és l'envel·liment demogràfic i els seus efectes negatius sobre l'estalvi, l'acumulació o l'oferta de mà d'obra. El fet que aquests arguments es repeteixin quotidianament pels mitjans de comunicació no vol dir que siguin vàlids o que estiguin ben fonamentats.

La debilitat en l'argumentació teòrica es fa palesa també en el cas dels sistemes de pensions. Com a mínim, es poden plantejar objeccions als fonaments i a l'instrumental analític que resten molta significació a la major part dels arguments. L'autor, per tant, parteix de la hipòtesi que els models convencionals que s'apliquen per l'anàlisi dels efectes econòmics dels sistemes de seguretat social pre-

senten nombroses limitacions i, per tant, les conclusions resultants estan viciades i cal cercar noves teories. En les crítiques convencionals, per exemple, s'eludeix de parlar d'un aspecte clau de tot sistema econòmic com és la distribució de la renda, bàsicament entre les rendes salarials i les de la propietat. L'autor qüestiona aspectes de l'anàlisi convencional i es proposa, amb aquesta tesi, la realització d'un programa de recerca l'objectiu del qual radica en l'obtenció d'uns instruments analítics capaços de donar explicacions consistents dels efectes econòmics dels sistemes de seguretat social i de la seva imbricació en el conflicte distributiu. L'autor tracta de desenvolupar un tipus de representació formal del sistema econòmic, capaç d'incorporar les característiques més rellevants i, al mateix temps, evitar les limitacions i insuficiències dels models convencionals. El model de representació formal triat ha de permetre afegir altres mecanismes que mostrin la interacció

del nucli econòmic i l'entrellat social que l'en-
volta i, en aquest sentit, ha inclòs la dinàmica
demogràfica com un dels elements que no es
podien excloure. Finalment la tesi es proposa
extreure recomanacions d'ordre pràctic i de
política econòmica. L'objectiu és l'elaboració
d'un model que per una banda sigui capaç de
donar explicacions consistents del comporta-
ment del sistema econòmic i que per altra
pugui mostrar que aquest model pot emprar-

se com a base per a fer simulacions i projec-
cions que permetin captar els efectes dels
canvis en els sistemes de seguretat social o
en l'entorn econòmic i demogràfic. La tesi
acaba amb l'exposició de quinze conclusions
i amb la consideració per part de l'autor que
el programa de recerca segueix obert a futurs
desenvolupaments i aplicacions.

ÍNDEX

INTRODUCCIÓ

I L'ANÀLISI ECONÒMICA DELS SISTEMES DE SEGURETAT SOCIAL: ENFOCAMENTS TEÒRICS CONVENCIONALS

Introducció.

- Els enfocaments de l'anàlisi. • El debat modern de la seguretat social. • Els punts de divergència.

El teorema fonamental dels sistemes de seguretat social de repartiment.

- Demostració analítica. • Aplicacions pràctiques del teorema.

Seguretat social, estalvi i acumulació.

- El model pur del cycle vital. • El model ampliat de cycle vital. • Limitacions del model de Feldstein.

- Seguretat Social òptima en un model pur de cycle vital. • Els models de transferències intergeneracionals. • Evidència empírica.

Limitacions dels enfocaments convencionals.

- El consumidor i la funció d'utilitat. • L'anàlisi d'equilibri parcial.

La dinàmica.

HIPÒTESI

OBJECTIUS

II LA DINÀMICA DEMOGRÀFICA

Introducció.

El model demogràfic en temps continu.

Altres models demogràfics alternatius.

Un model demogràfic en temps discret.

Projecció de la fecunditat.

Projecció de la mortalitat.

III UN MODEL DE CREIXEMENT CÍCLIC

Introducció.

Macrodinàmica postkeynesiana.

Un model genèric d'acumulació cíclica.

- Definicions i relacions bàsiques. • Existència d'un equilibri i anàlisi de la seva estabilitat.

Especificació del model bàsic.

- Les relacions funcionals. • Anàlisi de l'estabilitat. • Simulació i anàlisi dels paràmetres.

Interpretació econòmica del model bàsic.

Ampliacions del model.

- El sector financer. • Incorporació del sector exterior i del sector públic.

UNA AMPLIACIÓ DEL MODEL DE GOODWIN

GENERALITZACIÓ DEL CICLE ECONÒMIC AMB CRÈDIT ENDOGEN I DISTRIBUCIÓ CONSTANT

IV SIMULACIONS

Introducció.

Les simulacions de la població.

- Projeccions de la població per grups d'edat. • Projecció de les poblacions activa i jubilada.

Simulacions del model econòmic.

- Simulacions amb població estable. • Projeccions amb el model demogràfic.

CONCLUSIONS

BIBLIOGRAFIA

«Punt a la i» és un full de periodicitat mensual que informa sobre recerques ja acabades que han estat promogudes per la Fundació. Si el requadre inicial és en blanc vol dir que la recerca no ha estat publicada i que, per tant, només es pot consultar a l'arxiu de la Fundació (de dilluns a divendres, de 8,30 a 13 i de 14 a 17,30 hores).

ELS PROGRAMES D'IMMERSIÓ AL CATALÀ: AVALUACIÓ D'ALGUNS ASPECTES DEL RENDIMENT ESCOLAR.

Beca d'investigació de la Fundació Jaume Bofill. Tesi de Doctorat presentada al Departament de Psicologia Bàsica de la Facultat de Psicologia de la Universitat de Barcelona. 1993.

«Aquest treball tracta de comparar el rendiment acadèmic, en les diferents matèries del currículum escolar, dels nens i nenes que fan immersió al català en relació als que no en fan. L'estudi sembla demostrar que, mentre que els resultats del coneixement de les dues llengües i del desenvolupament cognitiu en general són altament positius, s'observa, en canvi, una disminució en algun aspecte dels coneixements matemàtics a causa de factors instruccionals que els mestres haurien de tenir en compte».

L'AUTOR

DAVID RIBES i PÉREZ. Doctor en Psicolingüística per la Universitat de Barcelona i professor de ciències socials a l'IES Patronat Ribes.

Aquesta tesi és una avaluació d'alguns aspectes del rendiment acadèmic (matemàtiques, ciències de la naturalesa, expressió escrita en llengua catalana i castellana, comprensió escrita i morfosintaxi en llengua catalana, comprensió lectora en llengua castellana) i actituds lingüístiques d'alumnes castellanoparlants de cinquè d'EGB de l'àrea metropolitana de Barcelona que han seguit un programa d'immersió, comparats amb els d'alumnes del mateix nivell, castellanoparlants i catalanoparlants, que han seguit un programa en la seva llengua materna. Com se sap, els programes d'immersió lingüística es van desenvolupar inicialment al Canadà i els van promoure alguns grups anglòfons del Quebec per superar les dificultats i inhibicions que havien tingut per aprendre el francès com una segona llengua. Nombrosos treballs han avaluat l'experiència de la immersió lingüística al Canadà i demostren que els alumnes d'immersió en francès que parlen una llengua majoritària

—com ho és l'anglès al Canadà— no tan sols no tenen cap retard en el coneixement d'aquesta llengua sinó que es beneficien de les habilitats lingüístiques generals que adquireixen, de l'augment en la competència en la segona llengua —és a dir, en aquest cas, la francesa— i, segons alguns autors, de l'increment del desenvolupament cognitiu i del seu rendiment acadèmic general. D'altra banda augmenta l'estima per l'altra cultura i per les persones representades per la llengua objecte d'aprenentatge. Pel que fa a Catalunya i al treball que ara estem resumint, les dades utilitzades en l'avaluació de l'aplicació d'aquests programes indiquen que la immersió és una experiència positiva. Els alumnes no han experimentat pèrdues en la llengua castellana i han assolit nivells acceptables en català, fet que els permet conèixer i utilitzar la llengua pròpia de Catalunya sense que això suposi un empobriment de la seva llengua. No obstant això, els resultats acadèmics no lingüís-

tics indiquen que alguns aspectes dels coneixements matemàtics (càlcul, per exemple) i de ciències de la naturalesa dels alumnes que han fet immersió lingüística són inferiors als dels grups que han servit de control, és a dir, als que no feien immersió. L'explicació sembla trobar-se en factors instruccionals. Les escoles del programa d'immersió lingüística s'han dedicat a fomentar activitats lingüístiques potser en detriment de l'ensenyament

d'algun aspecte d'altres continguts acadèmics. Sembla que cal reorientar la pràctica educativa dient als mestres que es pot ensenyar la llengua igual de bé fent èmfasi en els continguts acadèmics de les diferents matèries del currículum. És més, és a través d'aquests continguts acadèmics que els alumnes aprenen la llengua.

ÍNDEX

PRESENTACIÓ

I LA IMMERSIÓ

- Introducció
- Tipus d'immersió
- Característiques pedagògiques i culturals
- Avaluació dels programes d'immersió
- Consideracions teòriques
- La teoria de l'input comprensiu i la immersió
- La immersió a Catalunya
- Particularitats de la immersió a Catalunya
- Avaluació dels models d'escola

II DISSENY EXPERIMENTAL

- Hipòtesis
- Instruments d'avaluació
- Prova d'intel·ligència
- Avaluació del coneixement de català
- Avaluació del coneixement de castellà
- Avaluació dels resultats acadèmics
- Avaluació de les actituds lingüístiques
- Enquesta socioprofessional
- Dades escola, dades PIL i qüestionari professors
- Aplicació de les proves

III LA MOSTRA

- Criteris d'elecció
- Composició definitiva de la mostra
- Característiques i homogeneïtat dels grups de comparació
- Les escoles i la immersió

IV ANÀLISI DE DADES I RESULTATS

- Introducció
- Determinació de la influència dels factors rellevants per als resultats acadèmics. Anàlisi multifactorial de la variància
- Tipus de programa i resultats acadèmics
- Nivell de Q.I. i resultats acadèmics
- Conclusions sobre Q.I. i immersió
- Conclusions generals sobre Q.I.
- Anàlisi de la correlació entre els resultats obtinguts en L1 i L2 en proves que avaluen àmbits semblants
- Anàlisi factorial
- Avaluació d'actituds lingüístiques
- Resultats de l'enquesta al professorat

V CONCLUSIONS I DISCUSSIÓ

«Punt a la i» és un full de periodicitat mensual que informa sobre recerques ja acabades que han estat promogudes per la Fundació. Si el requadre inicial és en blanc vol dir que la recerca no ha estat publicada i que, per tant, només es pot consultar a l'arxiu de la Fundació (de dilluns a divendres, de 8,30 a 13 i de 14 a 17,30 hores).

L'OMBRA DEL PODER: UN ESTUDI SOBRE EL NACIONALISME ESPANYOL

Beca d'investigació de la Fundació Jaume Bofill, 1993.

«L'objecte de la recerca és l'anàlisi del nacionalisme espanyol d'arrels liberals o liberal-democràtiques i veure com recentment s'ha accentuat un missatge nacionalista-espanyol sense precedents en el règim polític actual. Partint de la generació de 1914 (fonamentalment Ortega i Azaña, però també Madariaga i Negrín) l'autor estudia amb deteniment les idees-força que han marcat el neo-nacionalisme espanyol dels darrers anys».

L'AUTOR

JOSEP SORT I JANÉ és llicenciat en Història i Geografia per la Universitat de Barcelona i en Ciències Polítiques i Sociologia per la Universitat Autònoma de Barcelona.

Segons l'autor, el nacionalisme espanyol, en tant que construcció ideològica, neix en el segle XIX, producte d'un doble procés contraposat. Per una banda, havia de legitimar històricament el procés de construcció d'un estat de tipus jacobí que tenia per objectiu la uniformització interna dels territoris sobre els quals s'estenia. D'altra banda, el nacionalisme espanyol sorgeix paral·lelament a la crisi del seu imperi d'ultramar, el qual es desfeu de forma humiliant entre 1824 i 1898, el que suposà la pèrdua definitiva de la seva consideració de potència mundial. La sublimació d'aquesta autèntica desfeta col·lectiva, impulsà el sorgiment del mite de la *hispanitat* amb la celebració per primera vegada del centenari del *Descubrimiento*, en aquest cas el 4t. i també l'oposició aferrissada als moviments nacionalistes que es desenvolupaven a l'interior de la pe-

nínsula en els darrers decennis del segle. En aquest sentit, les noves fornades d'intel·lectuals i polítics que aparegueren a partir del 98, s'emmirallaren en Europa, i concretament en aquells estats més poderosos, és a dir els més imperialistes, com a exemples que cal aplicar a l'estat espanyol, el qual tradicionalment havia estat dirigit per una classe política oligàrquica i conservadora. D'aquí el sorgiment d'una *intel·ligència* nacionalista, liberal, europeista i modernitzadora, les primeres bases de la qual havien estat posades per la *Institución Libre de Enseñanza*. Però si la generació de 1898 fou més vital que racional, és en la de 1914 on trobem els grans vertebradors d'aquest pensament nacionalista-liberal espanyol. En la recerca es subratlla que és precisament aquesta *puresa* democràtica la que més ha estat reivindicada pels ideòlegs del

neo-nacionalisme espanyol dels anys 80 i 90 d'aquest segle XX. El revifament del nacionalisme espanyol sembla indicar que, després d'uns anys de dinàmica centrífuga marcada per la construcció de l'estat de les autonomies, ens trobem a hores d'ara davant un moviment centrípet, de re-nacionalització espanyola del discurs polític. Així ho indica, si més no, la progressiva polarització de la vida política entre dues opcions esta-

tals que lluiten aferrissadament per presentar-se com a *patriòtiques espanyoles*, així com la progressiva demonització dels nacionalismes *exacerbados*, i particularment, el català. És en aquest sentit, que l'autor creu que podrem parlar d'una propera polarització de la qüestió nacional a l'estat espanyol durant els propers anys.

ÍNDEX

AGRAÏMENTS

0. INTRODUCCIÓ

1. LA FORMACIÓ DE L'ESTAT ESPANYOL

La Corona de Castella (1230-1833)

L'estat espanyol (1833-1994)

El debat sobre la intensitat nacionalitzadora de l'estat espanyol

2. EL NACIONALISME ESPANYOL. LA GENERACIÓ DE 1914

Precedents

La generació de 1914

La *Liga para la Educación Política Española* i España

3. INTEL·LECTUALS, POLÍTICS I LA NACIÓ ESPANYOLA: JOSÉ ORTEGA Y GASSET

Semblança

La nacionalització de l'estat segons Ortega

4. INTEL·LECTUALS, POLÍTICS I LA NACIÓ ESPANYOLA: MANUEL AZAÑA DÍAZ

Semblança

La refacció d'Espanya

Altres aportacions al nacionalisme espanyol

Juan Negrín López

Salvador de Madariaga

5. EL NACIONALISME ESPANYOL AVUI

La Dictadura franquista i el nacionalisme liberal

El Franquisme i l'homogeneïtzació estructural

El nacionalisme liberal espanyol i l'homogeneïtzació estructural de l'estat

6. L'ESPANYA DELS JÓVENES NACIONALISTAS

La *identidad española*

La vertebració

La nacionalització

La solidaritat

La construcció d'una societat civil espanyola

CONCLUSIONS

BIBLIOGRAFIA

«Punt a la i» és un full de periodicitat mensual que informa sobre recerques ja acabades que han estat promogudes per la Fundació. Si el requadre inicial és en blanc vol dir que la recerca no ha estat publicada i que, per tant, només es pot consultar a l'arxiu de la Fundació (de dilluns a divendres, de 8,30 a 13 i de 14 a 17,30 hores).

POLÍTiques INTERNACIONALS DE RESPOSTA AL CANVI GLOBAL EN EL MEDI AMBIENT

Beca d'investigació de la Fundació Jaume Bofill. Aquest text és una part d'un treball més ampli que es publicarà properament. Barcelona. 1993.

«Aquest treball és una reflexió sobre les respostes humanes als nous reptes que planteja el canvi global en el medi ambient a escala internacional i se centra en un aspecte d'aquesta capacitat de resposta de la humanitat: els esforços realitzats i pendents de realitzar per establir els mecanismes que garanteixin la seguretat mediambiental del nostre planeta».

L'AUTOR

MANUEL LUDEVID ANGLADA, Director de Promoció Econòmica dins l'Àrea d'Economia i Empresa de l'Ajuntament de Barcelona, professor de la Universitat Pompeu Fabra.

S'entén per canvi global en el medi ambient, aquelles alteracions en el sistema natural, físics o biològics, els impactes de les quals no són i no poden ser localitzats, sinó que afecten el conjunt de la terra. Els principals processos que hom sol incloure en el concepte de canvi global són l'escalfament global de la terra com a conseqüència de l'accentuació de l'efecte hivernacle –produït per la barreja de gasos a l'estratosfera o als canvis en els nivells de diòxid de carboni–, la disminució de la capa d'ozó estratosfèric, la pluja àcida i la pèrdua de biodiversitat. El treball introdueix una nova concepció de la seguretat internacional que fins ara havia estat bàsicament fonamentada en l'equilibri militar i en l'acord sobre el control dels arsenals nuclears. A partir d'ara, en canvi, cada vegada hi ha més consciència que el maldament ambiental i el canvi global no poden ser únicament efecte o conseqüència

dels enfrontaments militars internacionals, sinó que poden esdevenir una causa important dels conflictes armats entre els països. El procés ja ha estat observat a petita escala. Els canvis poden significar la desertització o erosió dels sòls, la reducció de la disponibilitat de primeres matèries, l'escassetat d'aigua o la disminució dels recursos pesquers. Aquests fenòmens provoquen sovint l'emigració massiva que, en produir-se cap a zones ja amenaçades per la fam i la manca de recursos, augmenten la possibilitat de conflicte entre ètnies, races i països.

D'altra banda, el probable ascens del nivell del mar durant la primera meitat del proper segle pot ser suficient per fer canviar radicalment les fronteres entre les nacions costaneres, així com per canviar la forma i la importància estratègica de les vies de navegació internacional. Per això cada vegada

és més clara la consciència que la seguretat sols pot ser universal i que no pot ser únicament polític-militar sinó que ha de ser també ecològica, econòmica i social. El treball continua en la descripció i anàlisi de les bases de la seguretat ambiental i fa una enumeració de la tasca realitzada fins ara, que ja és prou considerable sobretot a partir de la dècada dels 80, i fa un repàs del acords internacionals ja presos sobre els diferents

aspectes. Finalment, indica la feina que hi ha per fer tant pel que fa a la implementació real, arreu del món, d'aquests acords i de la millora dels seus continguts, com de la necessitat de procedir seriosament a la signatura d'altres acords sobre assumptes més complicats com són l'escalfament global o la pèrdua de la biodiversitat.

ÍNDEX

0. INTRODUCCIÓ

1. UN NOU CONCEPTE DE LA SEGURETAT INTERNACIONAL

La concepció clàssica de seguretat
La seguretat nacional contra el medi ambient
Els canvis operats en l'escena mundial
El canvi global com a causa potencial de conflicte
Un nou concepte de la sobirania nacional
Reorientar els recursos militars cap al medi ambient?

2. LES BASES DE LA SEGURETAT AMBIENTAL

QUE? El contingut
ON? L'àmbit geogràfic
QUI? Els agents socials
COM? El procés
QUANT? El finançament
PER QUE? Convèncer els qui prenen decisions i convèncer els ciutadans

3. LA TASCA REALITZADA FINS ARA

Els acords sobre la reducció de l'ozó estratosfèric
Els acords sobre la pluja àcida
Els acords sobre l'Antàrtida i els Oceans
Les lliçons dels acords internacionals sobre desarmament

4. EL QUE QUEDA PER FER

Els acords sobre l'efecte hivernacle i l'escalfament global
Els acords sobre la biodiversitat
Un esforç de tots

«Punt a la i» és un full de periodicitat mensual que informa sobre recerques ja acabades que han estat promogudes per la Fundació. Si el requadre inicial és en blanc vol dir que la recerca no ha estat publicada i que, per tant, només es pot consultar a l'arxiu de la Fundació (de dilluns a divendres, de 8,30 a 13 i de 14 a 17,30 hores).

EL PROFESSORAT COM A AGENT DE CANVI: UNA AVALUACIÓ SOCIOLÒGICA A PARTIR D'UNA EXPERIÈNCIA DE RECERCA-ACCIÓ EN COEDUCACIÓ.

Tesi de Doctorat presentada al Departament de Sociologia de la Universitat Autònoma de Barcelona. 1994.

«L'objecte de la recerca és l'anàlisi sociològica del paper del professorat en els processos de canvi educatiu i, més concretament, l'anàlisi del paper del professorat com a agent de canvi en l'àmbit de la coeducació. Els camps d'investigació de la sociologia de l'educació, que de manera innovadora aporta l'estudi, són: la relació entre el professorat i el canvi educatiu, l'estudi del paper de l'escola en la reproducció de les relacions de gènere i la participació de la sociologia en els processos de recerca-acció educativa».

L'AUTOR

XAVIER BONAL SARRÓ ha obtingut el títol de doctor en Ciències Polítiques i Sociologia per la Universitat Autònoma de Barcelona.

L'originalitat de la recerca es troba en el fet de voler cobrir el buit teòric i empíric de la recerca habitual en sociologia de l'educació pel fet d'haver oblidat l'estudi del professorat com a agent de producció i de canvi cultural i de les condicions que el fan possible. I en aquest cas referit al tema concret de l'educació dels gèneres (noi-noia). L'estudi analitza com el professorat, sota unes condicions determinades, canvia de sistema cultural de referència d'educació dels gèneres: del sistema cultural d'escola mixta al sistema cultural d'escola coeducativa. Per fer això s'ha optat per una metodologia inductiva del canvi cultural, és a dir, la intervenció sociològica es basa en la voluntat dels mateixos actors socials, en aquest cas els professors, els quals s'han sotmès a l'autoanàlisi. L'investigador resta en aquest cas en un paper d'inductor o d'analista dels processos socials que van definint els mateixos actors. El que demostra l'anàlisi és que el professorat consolida inicialment el plantejament del

sexisme amb els estereotips clàssics de la societat interioritzats per l'alumnat. En canvi, la comparació «fotogràfica» entre aquesta situació i la que es dona al final de l'etapa escolar permet confirmar un significatiu procés de transformació cultural: el gènere es converteix en una variable fonamental per a l'orientació de l'acció dels professors superant la visió tradicional respecte d'aquest tema. El procés és dialèctic, d'adaptació i resistència al canvi, i el professorat, com a grup protagonista d'aquest procés, adquireix progressivament consciència de col·lectiu que està impulsant el canvi cultural.

Aquest estudi, per tant, més enllà d'investigar el paper del professorat com a agent de canvi en l'àmbit específic de la coeducació, ha volgut donar un pas més amb l'ús de la intervenció sociològica –de les diverses variants que aquesta pot adoptar– com a metodologia especialment adequada per a la transformació cultural i de l'acció col·lectiva.

ÍNDEX

0. INTRODUCCIÓ

1. EL TRACTAMENT DEL PROFESSORAT EN LA SOCIOLOGIA DE L'EDUCACIÓ I LES SEVES IMPLICACIONS PER A L'ANÀLISI DEL CANVI EDUCATIU.

Visions funcionalistes de l'escola. La inexistència de relació entre els ensenyants i el canvi educatiu.
El debat sobre la proletarització del professorat i les seves conseqüències sobre el canvi educatiu.
El professorat com a definidor de realitat: el punt de vista interaccionista.
Les aportacions de Bernstein: els ensenyants com a agents de control simbòlic.
La teoria de les resistències: els mestres com a intel·lectuals transformatius.

2. ELS SISTEMES CULTURALS DE REFERÈNCIA I LA PRODUCCIÓ I REPRODUCCIÓ DE LES RELACIONS DE GÈNERE.

La recerca sociològica sobre gènere i educació.
Les ideologies pràctiques de gènere com a fonts de resistència al canvi.
Sistema cultural dominant i sistema contrahegemònic: els tipus ideals sobre gènere i educació com a sistemes culturals de referència.

3. METODOLOGIA D'INDUCCIÓ I DISSENY DE LA RECERCA.

Els fonaments teòrics d'una metodologia d'inducció del canvi: recerca-acció crítica i intervenció sociològica.
Característiques de la metodologia d'inducció del canvi.
Metodologia d'avaluació.
L'aplicació de la metodologia a un centre pilot.

4. EL PROCÉS DE SENSIBILITZACIÓ.

El punt de partida previ a la intervenció.
Primer moviment cultural: canvis en el transcurs de la fase de sensibilització.
El qüestionari d'actituds davant del canvi.
Conclusions.

5. CANVIS EN EL TRANSCURS DE LA FASE DE RECERCA-ACCIÓ.

El pati de jocs com a àmbit de treball.
La definició del problema: abast i límits de la problematització.
Construcció, contrast d'hipòtesis i interpretació dels resultats sobre el pati de jocs.
L'aproximació al canvi de pràctiques: dialèctica coeducació-institució.
Impacte de la recerca-acció sobre les disposicions i resistències al canvi. El segon qüestionari al professorat.
Conclusions.

6. CONCLUSIONS.

El procés de transformació cap a la coeducació: de la igualtat sexual a la diferència cultural.
Els límits de la sensibilització com a procés de transformació cultural: la consolidació d'un model liberal d'educació dels gèneres.
Acció-reflexió i radicalització de la coeducació.
Síntesi del procés de transformació cultural col·lectiva.

ANNEX 1: INSTRUMENTS D'AVUACIÓ

ANNEX 2: PAUTES D'AVUACIÓ DEL SEXISME AL CENTRE PILOT: INSTRUMENTS I RESULTATS.

ANNEX 3: FASE DE RECERCA-ACCIÓ: INSTRUMENTS I RESULTATS.

«Punt a la i» és un full de periodicitat mensual que informa sobre recerques ja acabades que han estat promogudes per la Fundació. Si el requadre inicial és en blanc vol dir que la recerca no ha estat publicada i que, per tant, només es pot consultar a l'arxiu de la Fundació (de dilluns a divendres, de 8,30 a 13 i de 14 a 17,30 hores).

INNOVACIÓ TECNOLÒGICA: OCUPACIÓ, GESTIÓ DE LA MÀ D'OBRA I CANVIS ORGANITZATIUS A LES EMPRESES

Beca d'investigació de la Fundació Jaume Bofill. 1994

«L'objecte de l'estudi és la innovació tecnològica i la seva influència sobre els canvis en l'organització del treball, en l'estructura i les condicions de l'ocupació i en els mecanismes aplicats en la gestió dels recursos humans a les empreses. Els casos estudiats són 11 empreses repartides entre els subsectors següents: transformats plàstics, farmacèutic, filatures de cotó i ram de l'aigua.»

L'AUTOR

ANDREU LOPE PEÑA llicenciat en Antropologia, doctor en Sociologia i professor titular del Departament de Sociologia de la Universitat Autònoma de Barcelona.

Aquest estudi que ara es publica és el resum d'una recerca més àmplia sobre la innovació tecnològica en els diferents subsectors indicats. Malgrat les diferències entre les empreses analitzades, es poden indicar les tendències següents: tant en el sector químic –sempre qualificat d'avançat en aquest terreny– com en el tèxtil, la innovació tecnològica ha tingut un paper destacat en aquests últims anys. Les noves tecnologies, però, s'apliquen més als processos de producció que a la creació o al desenvolupament de nous productes, i en aquest context el nucli de les innovacions està consistint en l'aplicació de la microelectrònica i la informàtica a aquesta finalitat. Els avantatges que aquesta millora comporta són la major regularitat-homogeneïtat de la producció aconseguida i la capacitat d'interrelacionar entre si fases productives abans separades. La informàtica es destina, igualment, a les gestions administratives i comptables. Es pot indicar, també, que la robòtica és encara incipient.

Tal com era de preveure la influència de la innovació tecnològica sobre la «quantitat» d'ocupació utilitzada a les empreses que l'han aplicat és negativa. La innovació ha comportat en general la reducció de la mà d'obra destruint, per tant, llocs de treball. Convé matisar, però, que de vegades, més que destruir-los, la innovació tecnològica tendeix a impedir-ne la creació: es manté la mateixa plantilla amb poques oscil·lacions tot i que ha augmentat espectacularment la producció. En alguna empresa el que ha variat és l'estructura ocupacional amb la presència més important de tècnics i de personal titulat i amb la reducció de la plantilla de producció. En altres casos l'ingrés de nous treballadors es limita a persones amb contractes temporals amb la finalitat de cobrir baixes o «puntes» de producció provocades per la concentració de la demanda en el temps. En general, els treballadors temporals tenen categories professionals més baixes que les dels seus companys fixos, encara que a la pràctica

desenvolupin el mateix tipus de feines. La innovació tecnològica sembla que està tenint un paper poc important pel que fa a l'equipament de la qualitat d'ocupació de les dones respecte als homes. En les empreses analitzades, tant en les funcions de producció com en les feines de tipus administratiu o tècnic, les categories laborals que s'atribueixen a les dones són sensiblement més baixes. Finalment cal dir que, en la línia de la incidència de la innovació tecnològica sobre la qualitat

i les característiques de l'ocupació, cal indicar que s'ha trobat menys influència de la que es preveia sobre l'obsolescència i la desaparició de professions concretes. Són molt poques les professions que, com a tals, desapareixen com a resultat de la innovació. També són molt poques les noves professions que, induïdes per la innovació tecnològica, apareixen en les empreses.

ÍNDEX

0. INTRODUCCIÓ

I. ENFOCAMENT I TÈNIQUES D'INVESTIGACIÓ: SELECCIÓ DE SECTORS I EMPRESES A ESTUDIAR

Estudi de casos

La selecció dels sectors

Selecció de subsectors i empreses

Tècniques utilitzades

II. DESCRIPCIÓ GENERAL DE LES EMPRESES

Les empreses de transformats plàstics

Les empreses de la indústria farmacèutica

Les empreses de filatura de cotó

Les empreses del ram de l'aigua

III. LA INNOVACIÓ TECNOLÒGICA: APLICACIONS I ESTRATÈGIES

Innovació tecnològica en la transformació de plàstics

Innovació tecnològica en la indústria farmacèutica

Innovació tecnològica en la filatura de cotó

Innovació tecnològica en el ram de l'aigua

IV. LES RELACIONS LABORALS COM A CONDICIONANT DE LA INNOVACIÓ TECNOLÒGICA

L'articulació de la representació dels treballadors: presència sindical a les empreses

Estat i funcionament de les relacions laborals

Diferents empreses, diferents tipus de relacions laborals

Posicions dels representants dels treballadors davant de la innovació tecnològica

V. QUANTITAT I QUALITAT DE L'OCUPACIÓ: VINCULACIONS AMB LA INNOVACIÓ TECNOLÒGICA

Influència en la innovació tecnològica sobre el volum d'ocupació

Innovació tecnològica, estructura ocupacional i qualitat d'ocupació

VI. INNOVACIÓ TECNOLÒGICA, ORGANITZACIÓ DEL TREBALL I DE LA PRODUCCIÓ: L'ADAPTACIÓ DE LA MÀ D'OBRA

Innovació i canvis en l'organització del treball i de la producció

Gestió dels recursos humans i adaptació a la innovació tecnològica: la formació

CONCLUSIONS

BIBLIOGRAFIA

«Punt a la i» és un full de periodicitat mensual que informa sobre recerques ja acabades que han estat promogudes per la Fundació. Si el requadre inicial és en blanc vol dir que la recerca no ha estat publicada i que, per tant, només es pot consultar a l'arxiu de la Fundació (de dilluns a divendres, de 8.30 a 13 i de 14 a 17.30 hores).

L'ENSENYAMENT DAVANT EL REPTE ECONÒMIC. EXPERIÈNCIES INTERNACIONALS

Beca d'investigació de la Fundació Jaume Bofill. 1994

«La recerca analitza les relacions entre el desenvolupament econòmic i el sistema educatiu, tant des del punt de vista històric a partir de la industrialització, com des del punt de vista geogràfic i actual. Proposa algunes mesures pel que fa a Catalunya per tal d'equilibrar la tradicional formació humanística amb la resposta al repte econòmic que representen la creació de la Unió Europea, la globalització mundial de l'economia i les noves tecnologies.»

L'AUTOR

JOSEP DOMÈNECH MIRA, Doctor en Pedagogia.

La dècada dels vuitanta va donar un toc d'alerta sobre l'eficàcia del sistema educatiu. La publicació d'un informe molt realista i molt valent sobre la situació educativa als Estats Units, per exemple, va posar de relleu les mancances i els retards que patia l'ensenyament americà malgrat la multiplicació de les despeses i dels recursos. Catalunya, des del segle XVIII fins al segle XX, va saber donar resposta històrica a un gran repte econòmic: el de la industrialització i la creació de mercats estatals. Ara, a les acaballes del segle XX, estem davant d'un altre gran repte econòmic: el presentat per les noves tecnologies, la creació de la Comunitat Europea i la globalització mundial de l'economia. Aquest estudi pretén contribuir a l'esclariment de les nostres mancances i atansar l'educació a les necessitats de l'economia. Evidentment, el repte econòmic és un dels més greus que es planteja en la societat actual, però no és l'únic. N'hi ha d'altres molt importants. Especialment hi ha el repte sòcio-cultural que reclama també amb urgència una bona resposta en l'educació dels valors a les noves generacions per a preparar-les per a una positiva integració i participació en una societat

democràtica, humana, lliure, justa i eficaç. Aquest estudi se centra bàsicament en els aspectes del repte econòmic deixant, però, oberta la via per tractar el repte sòcio-cultural posteriorment. Al llarg del treball s'ha focalitzat l'atenció a les experiències internacionals, especialment a Alemanya, Japó, Estats Units, França i el Regne Unit. També s'han estudiat diversos aspectes de l'ensenyament general, especialment els que fan referència a la qualitat de l'ensenyament i a les reformes educatives que s'han endegat darrerament. L'estudi s'ha centrat més en el nivell de secundària perquè és aquell en el qual es produeix la transició cap al món econòmic. Dins d'aquest nivell s'ha posat atenció a aquelles innovacions internacionals que afavoreixen la relació entre les escoles i les empreses i la transició al món del treball. També s'han estudiat alguns aspectes de la formació empresarial i de la formació tecnològica per considerar-los bàsics en qualsevol economia moderna. Finalment el treball acaba amb unes recomanacions sobre les adaptacions que caldria fer al sistema educatiu de Catalunya per donar resposta als reptes plantejats.

- 0. INTRODUCCIÓ
- I. UNA RESPOSTA HISTÒRICA
El gran repte del segle XVIII. La resposta catalana. El mercat únic peninsular. Canvis socio-econòmics.
- II. EL REPTE DEL NOSTRE TEMPS
Els canvis europeus. El projecte europeu. L'economia global. El repte de la competitivitat. Les innovacions tecnològiques.
- III. EDUCACIÓ I ECONOMIA
Un procés de convergència. Els estudis francesos. Indicadors de l'OCDE. Transferència educativa.
- IV. EL MODEL ALEMANY DE FORMACIÓ PROFESSIONAL
Dos models educatius. El sistema Dual. Importància del Sistema Dual. Integració dels joves. Oferta i demanda. Tendències innovadores.
- V. EL SISTEMA EDUCATIU JAPONÈS
Un poble excepcional. L'ensenyament obligatori. L'ensenyament secundari superior. Uniformitat i opcionalitat curricular. L'educació general i les empreses.
- VI. EXPERIÈNCIES BRITÀNIQUES DE COOPERACIÓ ESCOLA-EMPRESA
Un sistema educatiu prestigiós. El moviment dels *Compacts*. El *Compact* de Hull. Associació Escola-Indústria: el cas de York. Altres experiències britàniques.
- VII. INNOVACIONS A FRANÇA
El sistema educatiu francès. Uns batxillerats molt diversificats. Diplomes tecnològics. Una innovació: el batxillerat professional. Altres innovacions a França.
- VIII. EXPERIÈNCIES AMERICANES
El sistema educatiu als Estats Units. L'experiència de Rothsay. L'experiència *Interact*. Altres experiències als Estats Units. Experiències al Canadà.
- IX. LES MINIEMPRESSES ESCOLARS EUROPEES
Aprendre a emprendre. Les miniempreses escolars britàniques. La Universitat de Warwick i les miniempreses. Les *Cadettes entreprises* a França. Les miniempreses de la Comunitat valenciana. Les miniempreses transnacionals.
- X. L'ENSENYAMENT I LA PROMOCIÓ D'EMPRESSES
Cultura empresarial. Els creadors d'empreses. La formació econòmica en el sistema reglat. La formació econòmica en el sistema no reglat.
- XI. LES REFORMES EDUCATIVES
La resposta americana. Els debats sobre el sistema britànic. Les reformes britàniques de 1988 i 1992. Reformes en altres sistemes.
- XII. TECNOLOGIA, ENSENYAMENT I ECONOMIA: EXPERIÈNCIES INTERNACIONALS
Tecnologia i canvi socio-econòmic. La societat industrial. La societat terciària. Europa i les noves tecnologies. El dèficit tecnològic espanyol.
- XIII. TECNOLOGIA, OCUPACIÓ I ENSENYAMENT
L'impacte laboral de la tecnologia. El problema de l'atur. L'ensenyament i la tecnologia. La incidència de la Formació Professional.
- XIV. ENSENYAMENT DE QUALITAT I SOCIETAT DUAL
La qualitat de l'ensenyament general. Els sistemes internacionals d'avaluació. Els recursos i la qualitat. La societat dual.
- RECOMANACIONS PER A UNA RESPOSTA DEL SISTEMA EDUCATIU A CATALUNYA
- BIBLIOGRAFIA
- APÈNDIXS

«Punt a la i» és un full de periodicitat mensual que informa sobre recerques ja acabades que han estat promogudes per la Fundació. Si el requadre inicial és en blanc vol dir que la recerca no ha estat publicada i que, per tant, només es pot consultar a l'arxiu de la Fundació (de dilluns a divendres, de 8,30 a 13 i de 14 a 17,30 hores).

PUNT A LA

desembre

núm. 20

1994

NACIONALISME, NACIONS I PARTITS NACIONALS, TEORIA GENERAL I APLICACIÓ AL CAS DE CATALUNYA

Beca d'investigació de la Fundació Jaume Bofill. 1994

«La recerca analitza, en una primera part, el concepte de nació i de nacionalisme com a fenomen que es dona amb relació a l'estat modern i com a ideologia que intenta respondre a la pregunta sobre qui ha de ser objecte de govern. Per fer això fa un recorregut pels autors més importants que han tractat el tema. També analitza el concepte de partit nacional i la seva realització política en el marc de l'estat plurinacional. En una segona part aplica aquest plantejament més teòric al cas de Catalunya i analitza el sistema de partits que s'hi dona i el seu creuament amb el sistema de partits estatal, des de principis d'aquest segle fins a l'actualitat».

L'AUTOR

MIQUEL CAMINAL BADIA, Professor de Ciència Política i de l'Administració a la Universitat de Barcelona.

L'objectiu fonamental de l'estudi és veure com s'articula la plurinacionalitat d'un estat amb la representació política a través del sistema de partits, és a dir, com la representació popular vehiculada a través dels partits polítics té unes característiques especials en l'estat plurinacional i, en funció d'aquestes característiques, com s'estableix el sistema particular de partits. L'autor estudia el nacionalisme i els conceptes de nació cultural, nació política i nació jurídica. Un cop estudiat el tema d'una manera general, aplica l'anàlisi al cas de Catalunya. Després fa una revisió del catalanisme polític des de principis de segle fins a l'actualitat, la qual cosa li permet arribar a diverses conclusions. Entre elles destaquem les següents: Catalunya es consolida com a nació política en la mesura que té un sistema de partits nacionals propi; el catalanisme polític arriba a la seva maduresa quan s'expressa plural-

ment per mitjà dels partits nacionals; en cada etapa històrica ha existit un partit que ha tingut l'hegemonia del moviment nacional a Catalunya, però que no ha representat tota la pluralitat del moviment catalanista; els partits nacionalistes són partits nacionals que situen la realització dels drets nacionals com a eix principal de la seva doctrina i acció política; aquesta identitat nacionalista pot concretar-se en un ideal independentista o en el d'un nacionalisme gradualista i possibilista que defuig tot plantejament finalista; els partits nacionals poden optar per tenir un projecte polític estatal que els vinculi amb altres partits d'àmbit estatal i/o nacional; les formes concretes que ha pres aquesta articulació han demostrat les dificultats de regular i estabilitzar una relació federal o confederal; la lògica del poder de l'estat empeny cap a un partit únic, mentre que la realitat plurinacional sosté la pluralitat de

partits; els partits nacionalistes introdueixen el biaix de la relació nacionalisme espanyol-nacionalisme català en el sistema de partits; els sistemes de partits nacionals i estatals queden creuats per la doble relació esquerra-dreta i nacionalisme espanyol-altres nacionalismes. Finalment l'autor conclou que en un estat plurinacional és normal que no existeixi un únic i homogeni sistema de partits; que la ver-

tebració política a dreta, centre i esquerra, d'un únic sistema de partits estatal-nacional només és factible en la mesura que l'estat sigui mononacional; i que la nació catalana deixaria d'existir com a nació política si no tingués un sistema de partits propi o diferenciat del sistema de partits estatal.

ÍNDEX

I. NACIONALISME, NACIONS I PARTITS NACIONALS

1. NACIONALISME

El nacionalisme com a ideologia
La nació política i la nació cultural
La nació jurídica
El nacionalisme i la relació entre les tres accepcions del concepte nació

2. LES NACIONS POLÍTIQUES

3. ELS PARTITS NACIONALS

Les dues condicions del partit nacional
Estat plurinacional i partits nacionals
El dret a l'autodeterminació i els partits nacionals

4. PARTITS NACIONALS I SISTEMES DE PARTITS

Estat compost, plurinacionalitat i sistemes de partits
Partits nacionals, coalicions i sistemes de partits

II. PARTITS NACIONALS I SISTEMES DE PARTITS A CATALUNYA

1. EL CATALANISME POLÍTIC

2. NACIONALISME, NACIÓ I PARTITS NACIONALS A CATALUNYA

3. PARTITS NACIONALS I SISTEMA DE PARTITS (1901-1923)

4. PARTITS NACIONALS I AUTONOMIA POLÍTICA (1931-1936)

5. NACIONALISME, DEMOCRÀCIA I PARTITS POLÍTIQUES (1977-1992)

6. PARTITS NACIONALS I SISTEMA DE PARTITS (1980-1992)

7. PARTITS NACIONALS, PARTITS ESTATALS I SISTEMES DE PARTITS

CONCLUSIONS

«Punt a la i» és un full de periodicitat mensual que informa sobre recerques ja acabades que han estat promogudes per la Fundació. Si el requadre inicial és en blanc vol dir que la recerca no ha estat publicada i que, per tant, només es pot consultar a l'arxiu de la Fundació (de dilluns a divendres, de 8.30 a 13 i de 14 a 17.30 hores).